



A TANTÁRGY ADATLAPJA
Szemiotika és nyelvtudomány
Egyetemi tanév: 2025/2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom
1.7. Képzési forma	Nappali tagozatos képzés

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Szemiotika és nyelvtudomány			A tantárgy kódja	LLM6002
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	dr. Huszthy Bálint egyetemi adjunktus				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Dimény Hajnalka egyetemi tanársegéd				
2.4. Tanulmányi év	3	2.5. Félév	2	2.6. Értékelés módja	V
				2.7. Tantárgy típusa	DF

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összórászám	48	melyből: 3.5 előadás	24	3.6 szeminárium/labor	24
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					24
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					18
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					8
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					-
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórászám					48
3.8. A félév összórászám					96
3.9. Kreditszám					4

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	
4.2. Kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Előadóterem, laptop, vetítő
---	-----------------------------

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása



5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	Szemináriumi terem, számítógép, vetítő, internet, interaktív választbeküldő program (Mentimeter/Slido/Quizizz vagy más), hangszóró.
--	---

6.1. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai/kulcs-kompetenciák	C1 Az általános nyelvészeti fogalmak adekvát használata Interdiszciplináris kitekintés a humán tudományok specifikus módszereire Probléma-megbeszélés, okszerű érvelés
Transzverzális kompetenciák	CT2 Kapcsolatteremtés csoportban; interperszonális kommunikáció és szerepvállalás. CT3 Egyéni kutatási projektek megtervezése s kivitelezése.

6.2. Tanulási eredmények

Ismeretek	A hallgató ismeri a szemiotika alapfogalmait és leggyakoribb vizsgálati témáit.
Képességek	A hallgató képes nyelvi és nem nyelvi jelenségek szemiotikai vizsgálatára.



Felelősség és önállóság	A hallgató képes szemiotikai szempontokat érvényesíteni és önállóan megfigyelni és elemezni különféle jelenségeket.
-------------------------	---

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A hallgatók érdeklődésének felkeltése a nyelvészet modern elméletei iránt, az interdiszciplináris szemlélet kialakítása
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	- A hallgatók megismertetése a szemiotika általános problémáival, röviden a történetével, majd részletesebben a szimbólumok természetével, a jelekhez való viszonyukkal, különböző formáikkal és szerepükkel az emberi viselkedés egészében. - A korábbi tanévekben tanultak integrálása egy nagyobb egységbe. - Interdiszciplináris betekintés a nyelvi jelek és más jelenk összefüggéseibe.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Nyelv és gondolkodás „se veled, se nélküled”-kapcsolata (Összefügg-e a gondolkodás és a nyelv? Érvek pro és kontra; állati és emberi kommunikáció különbségei)	előadás, kritikai problémafelvetés, érvelés	
2. Jel és jelentés a mindennapi életben (Kultúrantropológiai megközelítés, jelek konvencionalitása vs. jelek motiváltsága; jeltypusok, jelrendszerek; művészet- és társadalomszemiotika)	előadás, vita, magyarázat, kérdések	
3. Jel és jelentés a nyelvi szinteken/1. Szemiotika és hangtan	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
4. Jel és jelentés a nyelvi szinteken/2. Szemiotika és alaktan	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
5. Jel és jelentés a nyelvi szinteken/3. Szemiotika és mondattan	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
6. Jel és jelentés a nyelvi szinteken/4. Szemiotika és jelentéstan	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	



7. Szemiotika és a szókészlet (Alapszókincs, jövevényszavak, belső keletkezésű szavak, hogyan alakul ki a szavak jelentése? hogyan változik a jelentés? hamis barátok, szemiotika és névtan)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
8. A szemiotika tudománnyá formálódásának története/1. (Ókor–XIX. sz.; Platón, Arisztotelész, Locke, Peirce, Saussure)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
9. A szemiotika tudománnyá formálódásának története/2. (Strukturalizmus; Saussure újításai, Jakobson, Trubetzkoy, Bloomfield, Sapir; mélyszerkezet és felszíni szerkezet)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
10. A generatív és a kognitív nyelv szemlélet (Chomsky és követői vs. Lakoff és követői)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
11. Jel és jelentés korunk kurrens nyelvelméleteiben (Különös tekintettel az optimalitáselméletre)	előadás, szemléltetés, magyarázat, kérdések	
12. Irodalom és nyelvtudomány szemiotikai összefüggései (Hangszimbolika, trópusok, kapcsolódó jelentéstársítások...)	előadás, magyarázat, kérdések	
Bibliográfia Kenesei István (szerk): <i>A nyelv és a nyelvek</i> . Budapest, Akadémiai Kiadó, 2012. (1. fej.: Állati kommunikáció – emberi nyelv 17–42.; 2. fej.: A jelek 43–65.; 7. fej.: Jelentések 142–164.; 15. fej.: Beszéd és gondolkodás 349–371.) David Crystal: <i>A nyelv enciklopédiája</i> . Budapest, Osiris Kiadó, 2003. (4. fej.: A nyelv funkciói 21–24.; 5. fej.: Nyelv és gondolkodás 25–28.; 13. fej.: Nyelvi szintek 108–110.; 14. fej.: Nyelvtipológia és univerzálék 111–113.; 17. fej.: Szemantika 132–142.; 21. fej.: Pragmatika 159–162.; 30. fej.: Hangszimbolika 222–224.; 65. fej.: Nyelvészet 502–513.) Kiefer Ferenc: <i>Jelentélmélet</i> . Budapest, Corvina Kiadó, 2007. (1. fej.: A jelentés leírásának módjai 4–28.; 2. fej.: Szemantika vagy pragmatika? 29–55.; 4. fej.: A prototípuselmélet és a kognitív szemantika 84–114.) Tolcsvai Nagy Gábor: <i>Bevezetés a kognitív nyelvészetbe</i> . Budapest, Osiris Kiadó, 2013. (Közösen kiválasztott részletek.)		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A nyelvhasználat mint jel Ajánlott olvasmány: Balázs Sándor: <i>Hungaropesszimizmus</i> . Kolozsvár, Kriterion, 2013 Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor: Mennyire beszél más nyelven falu és város? In: Uők (szerk.): <i>„Jelbeszéd az életünk”. A szimbolizáció története és kutatásának módszerei</i> . Osiris–Századvég, 592–602. További ajánlott olvasmány: Umberto Eco: <i>A tökéletes nyelv keresése</i> . Atlantisz Könyvkiadó, 1998	Beszélgetés, elemzés	
2. A beszédaktusok mint jelek Ajánlott olvasmány:		



Szabó Éva: Benyomáskeltési stratégiák politikai vitaműsorokban. Pragmatikai elemzés. <i>Jelentés és Nyelvhasználat</i> 2018/5(1), 37–63. További ajánlott olvasmány: Németh T. Enikő: A kommunikatív nyelvhasználat elvei. In: Németh T. Enikő – Bibok Károly (szerk.): <i>Általános nyelvészeti tanulmányok XX. Tanulmányok a pragmatika köréből</i>. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2003, 221–254.		
3. A nyelvi kifejezés mint pszichológiai jel Ajánlott olvasmány: James W. Pennebaker: A stressz szavakba öntése. In: László János – Thomka Beáta (szerk.): <i>Narratívák 5. Narratív pszichológia</i>. H.n., Kijárat Kiadó, 2001, 189–205. Pólya Tibor, Kovács Ildikó: Történet és érzelmi intenzitás. <i>Pszichológia</i> 2021/31(3), 273–294.	Prezentáció, beszélgetés, nyelvi elemzés	Feladat: Saját történetek. Készüljetek két saját szöveggel adott témában, melyeket megvizsgálunk órán.
4. A társadalmi nem nyelvi jelei Ajánlott olvasmány: Kegyesné Szekeres Erika: Reprezentáció és reprezentáltság: A gender szemantikai reprezentációi. In: Gecső Tamás – Sárdi Csilla (szerk.): <i>Jel és jelentés</i>. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 2008, 161–169. Huszár Ágnes: Női nyelv? Férfi nyelv? Gendernyelvészet Magyarországon. <i>Magyar Tudomány</i> 2009/3, 276–285. További ajánlott olvasmány: Huszár Ágnes: <i>Bevezetés a gendernyelvészetbe</i>. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 2009	Prezentáció, csoportmunka, nyelvi elemzés	Konkrét szövegek vizsgálatára is sor kerül az órán.
5. Az idegen eredetűség mint a különlegesség jele Ajánlott olvasmány: Benő Attila: A szókölcsonzés indítékai. In. Uő: <i>Kontaktológia. A nyelvi kapcsolatok alapfogalmai</i>. Kolozsvár, Egyetemi Műhely Kiadó, 171–186. Szilágyi N. Sándor: Szociálpszichológiai tényezők a szókölcsonzésben. In: Benő Attila – Fazakas Emese – Szilágyi N. Sándor (szerk.). <i>Nyelvek és nyelvváltozatok</i>. Kolozsvár, Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetsége, 2007, 349–361.	Prezentáció, nyelvi elemzés, beszélgetés	Saját példák elemzésére is sor kerül az órán.



6. A hatalom nyelve Ajánlott olvasmány: Roger Fowler: Hatalom. In: Síklaki István (szerk.): <i>Szóbeli befolyásolás 2</i>. Budapest, Typotex, 2008, 231–254. Mártonfi Attila: Nyelv és propaganda a náci Németországban. <i>Nyelv és Tudomány</i> 2011. december 2. (https://m.nyest.hu/hirek/nyelv-es-propaganda-a-naci-nemetorszagban, 2026. febr. 15.) Kontra Miklós: Hatalom és nyelv. <i>Magyar tudomány</i> 2016/6, 651–659. (http://epa.oszk.hu/00600/00691/00153/pdf/EPA00691_mtud_2016_06_651-659.pdf, 2026. febr. 15.) További ajánlott olvasmány: Tóth Szergej: Nyelv, háború és forradalom. Utópia és valóság. In: Reményi Andrea Ágnes – Sárdi Csilla – Tóth Zsuzsa (szerk.): <i>Távlatok a mai magyar alkalmazott nyelvészetben</i>. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2016, 427–456. (http://www.jgypk.hu/jelkepter/wp-content/uploads/2015/06/T%C3%B3th_Szergej_BRASSAI_dijas_ELOADAS.pdf, 2026. febr. 17.)	Beszélgetés, elemzés	Konkrét szöveg közös vizsgálatára is sor kerül az órán.
7. Ikonikus nyelvi jelek (a hangszimbolika) Ajánlott olvasmány: Fónagy Iván: Hangszimbolika. In: Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor: <i>„Jelbeszéd az életünk.” A szimbolizáció története és kutatásának módszerei</i>. Budapest, Osiris–Századvég, 1995, 56–79. Szilágyi N. Sándor: Hangulatfestés – de mit is festünk? In: Motiváltság és nyelvi ikonicitás. Kádár Edit – Szilágyi N. Sándor (szerk.): <i>Motiváltság és nyelvi ikonicitás</i>. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 23–42.	Beszélgetés, csoportmunka, nyelvi elemzés	
8. A reklám „nyelve”. A reklámokban használt jelek Ajánlott olvasmány: Komár Zita: Meggyőző és manipulatív befolyásolási stratégiák a reklámretorika szemszögéből: szalmabáb, hamis dilemma, személyeskedés és egyéb reto-logikai érvelési hibák tettenér(t)ése. In: Csordás Tamás – Varga Ákos (szerk.): <i>DMMD ADAPTER Tanulmányok a digitális marketing, média és design területéről</i>. Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest, 2019, 76–96.	Beszélgetés, csoportmunka, elemzés	A nyelvezet érdekelt bennünket ezen az órán. Más tényezőkről csak érintőlegesen esik szó.



Gillian Dyer: A reklám nyelve. In: Siklaki István (szerk.): <i>Szóbeli befolyásolás II. Nyelv és szituáció</i>. Typotex, 2008, 287–304. További ajánlott olvasmány: Árvay Anett: A manipuláció és meggyőzés pragmatikája a magyar reklámszövegekben. In: Németh T. Enikő – Bibok Károly (szerk.): <i>Általános nyelvészeti tanulmányok XX. Tanulmányok a pragmatika köréből</i>. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2003, 11–35. Gravells, Jane: <i>Semiotics and Verbal Texts. How the News Media Construct a Crisis</i>. London, Palgrave Macmillan, 2017		
9. Hétköznapi jelrendszereink: A fogyasztás kultúrája Ajánlott olvasmány: Ben Fine – Ellen Leopold: Mi a fogyasztói társadalom? <i>Replika</i> 2005/14(51–52), 207–219. Ford.: Simányi Léta Simányi Léta: Bevezetés a fogyasztói társadalom elméletébe. <i>Replika</i> 2005/14(51–52), 165–195. Don Slater: A fogyasztói kultúra körvonala. <i>Replika</i> 2005/14(51–52), 197–205.	Vita/csoportmuka	Feladatötlet: Vásárolj valamit! Címkék és összetevők mint nyelvi jelek.
10. Szubkultúrák nyelvi jelei (a manele) Ajánlott olvasmány: Schiop, Adrian: Cum au îngropat elitele României manelele. O poveste cu cocalari. <i>Criticat</i> 2011. 01. 25. http://www.criticat.ro/cum-au-ingropat-elitele-romaniei-manelele-o-poveste-cu-cocalari/ (2026. febr. 21.) <i>Manele in Romania</i>. (http://manele-in-romania.ro/ch1.php, 2026. febr. 21.) Pritulescu, Răzvan: Despre manele, la modul serios. <i>România liberă</i> 2017. 03. 20. (https://romaniailibera.ro/lifestyle/food/despre-manele-la-modul-serios-cu-dusmani-si-smecherie-facem-antropologie-dosar-romania-libera-443841/, 2026. febr. 21.) További ajánlott olvasmány: Schiop, Adrian: <i>Șmecherie și lume rea. Universul social al manelelor</i>. Editura Cartier, Chișinău, 2017 Hodkinson, Paul: Beavatottak és kívülállók. <i>Replika</i> 2005/14(53), 145–158.	Beszélgetés, elemzés	



11. Nyomaink (azaz jeleink) a digitális térben Ajánlott olvasmány: Fehér Katalin: Milyen stratégiák mentén épül fel a digitális identitás? <i>Médiakutató</i> 2014/15(2), 139–154. (http://epa.oszk.hu/03000/03056/00055/pdf/EPA03056_mediakutato_2014_nyar_139-154.pdf, 2020. március 15.) Tószegi Zsuzsanna: A Web 2.0 és az online identitás. <i>Könyv és nevelés</i> 2013/1. (https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/a-web-20-es-az-online-identitas, 2026. febr. 16.) További ajánlott olvasmány: Törőcsik Mária: <i>Self-marketing. Személy és marketingkapcsolatok</i>. Akadémiai Kiadó, 2017	Vita, beszélgetés, prezentáció	
12. A szemiotika megkérdőjelezése. Van-e létjogosultsága a szemiotikának mint tudománynak? Kötelező olvasmány: Molnár Miklós: Bevezetés a semmiológiába. <i>Magyar Nemzet</i> 2007. október 13. Ajánlott olvasmány: Horányi Özséb – Szépe György: Bevezetés (az első kiadáshoz). In: Uők (szerk.): <i>A jel tudománya. Szemiotika</i>. (Második, bővített kiadás.) General Press, 2004, 13–15. Miklós Pál: Mire jó a szemiotika? <i>Literatura</i> 1974/3(25) (http://real-j.mtak.hu/1428/1/LITERATURA_1974.pdf, 2026. febr. 16.)	Vita	
Könyvészet: Az egyes szemináriumi témáknál felsoroltak. További olvasmányokért forduljon a felelős oktatóhoz.		
A szemináriumokon a hallgatók vitaindítót vagy beszélgetést készítenek elő és vezetnek le a választott témából. A követelményeket és az értékelési szempontokat lásd a Teams-csoportban, ill. az első szemináriumon.		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A tantárgy tartalmában és módszereiben megfelel annak a korszerű társadalomtudományi szemléletnek, amely szerint a világ egyetemeken az ilyen jellegű tárgyakat oktatják, és biztosítja a hallgatóknak azt a tudást, amelyre akár a közoktatásban, akár a tudományos kutatásban a későbbiekben szükségük lehet.	Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a megyei tanfelügyelőségekkel.
---	--

10. Értékelés

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása



Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	• A megbeszélte jelenségek ismerete. • Széleskörű rálátás a nyelvtudomány szemiotikai problémáira. • A szakirodalom értő olvasása. • A szakirodalom kritikus olvasása. • A megjelölt témának az olvasmányok alapján való egyéni továbbgondolása. • Pontos, szakszerű prezentáció/vitaindító/stb.	Írásbeli vizsga	50%
10.5 Szeminárium / Labor	• Aktív részvétel. • A szemináriumi feladatok elkészítése. • A tárgyalta jelenségek kreatív, kritikus szemlélete. • A nyelv szemiotikai funkcióinak ismerete és továbbgondolása, saját példák elemzésének képessége.	Szemináriumi vitaindító/ prezentáció/stb. – 50% Szemináriumi részvétel – 50%	50%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
A szemináriumokon való részvétel feltételei: • a hallgató részt vesz az órán, nem mással foglalkozik • a telefont csak akkor veszi ki a táskából, ha az órai feladat megoldásához az szükséges			
A vizsgán való részvétel feltételei: • legalább 5-ös minősítés a szemináriumi tevékenységeken • a szemináriumi feladatok elkészítése az órán való részvétel feltétele • jelenlét legalább 9 szemináriumon (a szemináriumok 75%-án) • a szemináriumok és az előadás anyagából külön-külön is átmenő jegyet kell szerezni			

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)

	A fenntartható fejlődés általános ikonja
--	--

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása



UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA



Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

Kitöltés időpontja:
2025.01.27.

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025.01.30.

Intézetigazgató:

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása